

Utrikesförvaltningen

Till konstitutionsutskottet

Konstitutionsutskottet har vid sammanträde den 25 september 2001 beslutat bereda utrikesutskottet tillfälle att avge yttrande över proposition 2001/02:1 Utgiftsområde 1 Rikets styrelse. Genom kompletterande beslut den 16 oktober 2001 har konstitutionsutskottet därutöver berett utrikesutskottet möjlighet att även yttra sig över motioner rörande Utgiftsområde 1 Rikets styrelse i de delar som berör utrikesutskottets beredningsområde.

Utrikesutskottet väljer att i det följande lämna synpunkter på anslaget 90:5 Regeringskansliet, m.m. inom utgiftsområde 1 samt på motionerna 2001/02:K234 (kd), 2001/02:K241 (m), 2001/02:K242 (m), 2001/02:K302 (m, kd, c, fp) yrkandena 2 och 3, 2001/02:K395 (fp) (delvis), 2001/02:K403 (m) yrkandena 1–6, 2001/02:Fi294 (fp) yrkande 24, 2001/02:U344 (m), 2001/02:U351 (kd) yrkandena 8–12, 2001/02:MJ520 (kd) yrkande 30 och 2001/02:MJ523 (kd) yrkande 15, allt i de delar som rör utrikesförvaltningen. Därutöver överlämnar utrikesutskottet, under förutsättning av konstitutionsutskottets medgivande, med detta yttrande motionerna 2001/02:U344 (m), 2001/02:MJ520 (kd) yrkande 30 och 2001/02:MJ523 (kd) yrkande 15.

Bakgrund

Med anledning av förslag i den ekonomiska vårpropositionen år 2001 godkände riksdagen att man fr.o.m. år 2002 flyttar de delar av utgiftsområde 5 som rör utrikesförvaltningen till utgiftsområde 1, anslaget 90:5 Regeringskansliet m.m. (prop. 2000/01:100, bet. 2000/01:FiU20, rskr. 2000/01:288). Utrikesutskottet kommer till följd av detta beslut och därmed sammanhängande ändring i riksdagsordningens tilläggsbestämmelser (prop. 2000/01:100, bet. 2000/01:KU23, rskr. 2000/01:273–276) framdeles att behandla de frågor som rör utrikesförvaltningen i form av ett yttrande till konstitutionsutskottet, som bereder ärenden rörande utgiftsområde 1. När det gäller insatserna inom politikområdet Utrikes- och säkerhetspolitik redovisas de såsom

tidigare inom utgiftsområde 5 Internationell samverkan, som bereds av utrikesutskottet.

Utskottet

Anslagsrelaterade frågor

Som framgår av propositionen finansierar anslaget 90:5 Regeringskansliet m.m. från och med den 1 januari 2002 även förvaltningskostnaderna för Utrikesdepartementet och de 104 utlandsmyndigheterna¹ samt de drygt 400 honorärkonsulaten.

I propositionen anføres att Regeringskansliet och Utrikesdepartementet tidigare har bedrivit skilda men parallella processer för verksamhetsplaneringen. Inför sammanslagningen av förvaltningsanslagen har en översyn av de båda processerna resulterat i en ny gemensam verksamhetsplanering för hela Regeringskansliet.

Enligt propositionen kommer fyra utlandsmyndigheter att avvecklas under senare delen av 2001, nämligen ambassaderna i Lima, Tunis, Beirut och vid Heliga Stolen. Den sistnämnda ersätts med en Stockholmsbaserad ambassadör. Ambassaden i Kuwait flyttas till Abu Dhabi. Avsikten är att senare upprätta ett generalkonsulat i Kaliningrad. Generalkonsulatet i Istanbul bibehålls och förstärks med ett center, finansierat delvis av biståndsmedel, för att främja kontakterna mellan Sverige och Turkiet. Ambassaderna i Dhaka, Kampala, Lusaka, Managua och Colombo koncentrerar i fortsättningen sin verksamhet till främst biståndsfrågor, vilket medför att Sida i ökad omfattning kommer att stå för driftskostnaderna. Vidare reduceras antalet utsända tjänstemän vid ett femtontal utlandsmyndigheter.

Utgående från Moderaternas övergripande budgetförslag föreslås i kommittémotion 2001/02:U344 (m) att riksdagen till utgiftsområde 1 Rikets styrelse anslaget för Utrikesförvaltningen för år 2002 anvisar 65 000 000 kr mer än regeringen även om riksdagen inte beslutar att återföra anslagen för Utrikesförvaltningen till utgiftsområde 5 Internationell samverkan.

I motion 2001/02:K302 (m, kd, c, fp) begärs att resurser avsätts som möjliggör fortsatt diplomatisk närvaro i Beirut, Lima, Tunis och vid Heliga Stolen (yrkande 2).

Folkpartiet yrkar i sin partimotion 2001/02:Fi294 (fp) att 25 miljoner kronor inom anslaget 90:5 Regeringskansliet m.m. inom utgiftsområde 1 Rikets styrelse avsätts för bibehållande av ambassaderna i Lima, Tunis, Beirut och vid Heliga Stolen (yrkande 24).

Även i kommittémotion 2001/02:K395 (fp) (delvis) begärs att Sverige behåller ambassaderna i Beirut, Lima och Tunis samt vid Heliga Stolen. Förslaget ges finansiering genom omfördelning inom utgiftsområde 1.

¹ Antalet utlandsmyndigheter per den 1 juli 2001.

I den del som rör anslagsrelaterade frågor får utskottet inledningsvis anföra följande.

Den nya ordningen, där utrikesförvaltningen nu i budgethänseende integreras med Regeringskansliets förvaltning, försvårar för utrikesutskottet att göra en adekvat bedömning av resurstilldelningen. Möjligheten att utifrån uppgifterna i årets budgetproposition jämföra med tidigare års anslagna resurser respektive utfall är begränsade genom att utrikesförvaltningens anslag bytt utgiftsområde. Inte minst är det oklart hur stor del av anslaget 90:5 som går till utrikesförvaltningen, eftersom det anges olika belopp för detta i olika delar av presentationen. Utskottet har underhand inhämtat att den ram man arbetar efter i planeringen för nästa års budget är ca 1851 miljoner kronor. Därutöver tillkommer att utrikesförvaltningen efter ännu ej avslutad förhandling skall få disponera viss del av de 160 miljoner kronor som Regeringskansliets förvaltningsavdelning tilldelats. Utskottet noterar att utfallet för utrikesförvaltningen 2000 uppgick till 1 891,5 miljoner kronor och att prognosen för utfallet 2001 är 1 889 miljoner kronor.

En förutsättning för riksdagens budgetarbete i här aktuell del är att det framgent tydligt framgår vilka resurser inom anslaget 90:5 som avsätts för utrikesförvaltningen och vilket utfallet blir. Utskottet förutsätter att så blir fallet.

Utskottet vill därutöver anföra följande.

Det statsfinansiella läget har medfört krav på prioriteringar och omfördelning av resurser inom utrikesförvaltningen. Till följd härav har beslut fattats bl.a. om nedläggning av ambassaderna i Beirut, Lima, Tunis och vid Heliga Stolen. Enligt vad utskottet erfarit är det aktuellt med ytterligare besparingsåtgärder, främst av administrativ karaktär, för att inom anvisade ramar möta de krav verksamheten ställer.

Såvitt utskottet kan bedöma saknas förutsättningar för att tillföra de medel till utgiftsområde 1 som skulle krävas för att möjliggöra diplomatisk närvaro i form av ambassader i Beirut, Lima, Tunis och vid Heliga Stolen. Enligt utskottets mening ankommer det ej på utskottet att pröva möjligheten av omfördelning av medel inom utgiftsområde 1 till uppnående av de syften motionärerna eftersträvar.

Under givna förutsättningar anser utskottet att motionerna 2001/02:U344 (m), 2001/02:K302 (m, kd, c, fp) yrkande 2, 2001/02:Fi294 (fp) yrkande 24 och 2001/02:K395 (fp) (delvis) bör avstyrkas.

Principer för Sveriges representation utomlands, dess organisation, m.m.

I flerpartimotionen 2001/02:K302 (m, kd, c, fp) framhålls att en översyn bör göras av vilka principer som skall gälla för den svenska utrikesrepresentationen (yrkande 3).

I den enskilda motionen 2001/02:K241 (m) begärs en större delaktighet från riksdagens sida i beslut rörande upprättande respektive nedläggning av

utlandsmyndigheter. Detta kan, enligt motionären, ske genom att riksdagens synpunkter efterfrågas på ett tidigt stadium under beslutsprocessen men också genom att riksdagen i form av anslagsvillkor anger vilka ambassader som skall finnas.

Utskottet behandlade i sitt betänkande 1997/98:UU23 frågan om upprättande och nedläggning av utlandsmyndigheter och anförde därvid bl.a. följande:

Sedan länge tillämpas en ordning där regeringen i budgetpropositionen, under utgiftsområde 5 Utrikesförvaltning och internationell samverkan, redogör för de överväganden som varit styrande i regeringens beslut beträffande upprättande och nedläggning av utlandsmyndigheter. Utskottet har funnit denna ordning, med en detaljerad och utförlig diskussion kring dessa frågor, tillfredsställande. Utskottet har kunnat konstatera (bet. 1996/97:UU1) att nedläggning av myndigheter har föregåtts av en mycket noggrann prövning inom Utrikesdepartementet, med deltagande av samtliga berörda avdelningar. I detta sammanhang har olika intressen och prioriteringar vägts mot varandra.

Mot bakgrund av de återkommande föredragningar som representanter för departementet håller för utskottet har utskottet inte haft några principiella invändningar mot att regeringen tillerkänts beslutsrätt i dessa frågor. Utskottet har därför inte sett anledning att utnyttja de möjligheter som tillkommer riksdagen som ett utflöde av finansmakten, dvs. att genom anslagsvillkor knutna till budgetbeslutet, föreskriva hur Sverige närmare bör vara representerat utomlands.

Med beaktande av den ökande internationaliseringen och de allt snabbare omvärldsförändringarna förefaller det dock utskottet rimligt att riksdagen informeras tidigare, inom ramen för den nuvarande beslutsprocessen. Genom att riksdagens synpunkter efterfrågas på ett tidigt stadium skulle man kunna uppnå att beslut i dessa svåra avvägningsfrågor kom att vila på största möjliga politiska majoritet. Utskottet utgår ifrån att så kommer att ske. Utskottet ser dock inte anledning att närmare föreskriva hur detta ska ske, utan förutsätter att regeringen finner det möjligt att innan beslut fattas i dessa frågor, inom ramen för budgetprocessens olika steg, närmare konsultera utskottet och riksdagen om beslutsförutsättningarna.

I enlighet med utskottets sålunda framförda synpunkter begärde utskottet under riksmötet 2000/01, mot bakgrund av då aktuella nedläggningsbeslut, konsultationer med företrädare för Utrikesdepartementet om de övergripande principerna för var Sverige bör vara representerat utomlands. Vid konsultationerna kunde enighet uppnås kring vilka principer som bör gälla, men däremot förekom olika uppfattningar om deras tillämpning. Utskottet har inhämtat att Utrikesdepartementet, som följd av framförda synpunkter från flera riksdagspartier, har uppdragit åt Statskontoret att göra en mera ingående utredning om hur de övergripande principerna skall kunna tillämpas. Uppdraget skall redovisas i början av 2002. Enligt utskottets mening bör samrådsförfarandet med Utrikesdepartementet återupptas när resultatet av Statskontorets utredning föreligger.

Enligt utskottets uppfattning kan motionerna 2001/02:K302 (m, kd, c, fp) yrkande 3 och 2001/02:K241 (m) besvaras med vad som ovan anförts.

Sverige bör, enligt den enskilda motionen 2001/02:K242 (m), ta initiativ inom ramen för det europeiska samarbetet och verka för att samtliga EU-stater avskaffar systemet med att ha ambassadörer hos varandra.

Kristdemokraterna pekar i kommittémotionen 2001/02:U351 (kd) på möjligheten till ökad samverkan med EU:s utrikesrepresentation (*yrkande 12*).

Utskottet ser positivt på det faktum att det sker ett nära samarbete mellan EU-ländernas ambassader och kommissionens kontor i framför allt länder utanför EU-området, vilket bidrar till bättre informationsutbyte och ger större möjlighet att uppnå koordinerade insatser. Ambassaden för den stat som för tillfället är ordförande i EU spelar därvid en särskilt central roll. Ökat samarbete kan också underlättas genom samlokalisering av kanslier, vilket enligt utskottets information är en fråga som fortlöpande diskuteras inom ramen för EU-samarbetet.

Även inom EU fyller ambassaderna fortsatt en viktig funktion, vilket bl.a. framgår av den höga efterfrågan som ställs på ambassadernas verksamhet. Även här sker samordning och samarbete med andra EU-länders ambassader och kommissionens representationskontor i respektive stationeringsland. Nyttan av dessa kontakter är enligt utskottets mening stor och underlättar de svenska utlandsmyndigheternas arbete.

I övrigt måste hänsyn tas till det faktum att en stor del av ambassadens verksamhet är av bilateral natur och sådan att man svårigen kan överlåta åt ett annat lands representant att utföra sysslorna. För Sveriges del gäller det exempelvis främjande av svensk export och kultur, turistinformation, service och programläggning åt större tillresta svenska delegationer från såväl offentlig som privat sektor, bilaterala tvistefrågor, m.m.

Enligt utskottets uppfattning kan motion 2001/02:U351 (kd) yrkande 12 besvaras med det anförda. Motion 2001/02:K242 (m) bör enligt utskottets mening avstyrkas.

I motion 2001/02:U351 (kd) uppmanas regeringen att utreda hur svenska handelsfrämjande organ kan integreras med vissa av Sveriges ambassader i utlandet (*yrkande 10*).

Inledningsvis kan utskottet konstatera att det är en angelägen uppgift för hela den svenska utrikesrepresentationen att främja svensk export. Den handels- och exportfrämjande verksamheten inom utrikesförvaltningen utförs redan i nära samarbete med andra organ inom detta område, t.ex. Sveriges exportråd. Exportrådet får, med författningsstöd, även planera och leda exportfrämjande verksamhet inom utrikesrepresentationen. Utlandsmyndigheterna samarbetar ofta med handelssekreterare eller annan organisation som stöds av Exportrådet för att gemensamt ge service och förbättra förutsättningarna för svenskt näringsliv. Huvudansvaret för det operativa exportfrämjandet ligger ofta på handelskontoret, medan beskickningen har det övergripande ansvaret för Sverige-främjande aktiviteter. Möjligheterna för kontaktskapande och informationsförmedling tas till vara i detta ömsesidiga samarbete. I de länder där det inte finns handelskontor eller liknande organ har ambassaderna huvudansvar för att främja svensk export. Det förekommer även att Exportrå-

det finansierar personal på svenska ambassader, för att komplettera de resurser som satsas på exportfrämjande.

Enligt utskottets mening kan motion 2001/02:U351 (kd), yrkande 10 besvaras med det anförda.

I samma motion, *yrkande 11*, föreslås att regeringen bör utreda om fler s.k. nordiska ambassader med vissa gemensamma servicefunktioner kan upprättas eller samordnas.

Det exempel som motionärerna anger, anläggningen i Berlin, är en samlokalisering av de fem nordiska ambassaderna i en gemensam byggnad. Projektet blev möjligt genom att värdlandet flyttade huvudstaden från Bonn till Berlin, varvid samtliga nordiska länder ställdes inför problemet att finna nya ambassadlokaler. Enligt utskottets bedömning får förutsättningarna i det enskilda fallet avgöra om en samlokalisering anses lämplig och kostnadseffektiv. Redan i dag sker samlokalisering med ett eller flera andra nordiska länder på ett antal orter, exempelvis Sarajevo, Jakarta, Dar es Salaam, Lusaka, Maputo, Nairobi, Dhaka och Windhoek. Även nordiska konsulat samarbetar i många fall nära i konsulära och administrativa frågor och utnyttjar ibland samma lokaler. Utskottet ser positivt på detta och anser att möjligheten till samlokalisering med andra nordiska länder bör beaktas och utnyttjas när lämpligt tillfälle uppstår.

Med vad ovan anförts anser utskottet att motion 2001/02:U351 (kd) yrkande 11 kan besvaras.

Ambassadernas verksamhet

Kristdemokraterna föreslår i kommittémotionen 2001/02:U351 (kd) ett antal åtgärder som rör Sveriges representation i utlandet. Bl.a. framhålls att man bör utreda möjligheterna att placera MR-attachéer vid de utlandsmyndigheter där bevakningen av MR-frågorna är av speciell betydelse (*yrkande 8*).

Utskottet kan inledningsvis konstatera att frågor kring de mänskliga rättigheterna lyfts fram av Sverige i ett stort antal sammanhang, inte minst inom ramen för de bilaterala relationerna, där ambassaderna för fram den svenska regeringens ståndpunkter. Ambassaderna svarar för kontinuerlig bevakning i frågor som rör mänskliga rättigheter och ombeds varje år inkomma med en större rapport som skildrar MR-situationen i respektive stationeringsland. I de länder där MR-situationen är särskilt svår ges dessa frågor vanligtvis högre prioritet, vilket styrs genom utlandsmyndighetens verksamhetsplanering. Den utsände tjänsteman som ansvarar för MR-bevakning får stöd och instruktioner från Utrikesdepartementets enhet för folkrätt, mänskliga rättigheter och traktraträtt. Utskottet kan således konstatera att svenska utlandsmyndigheter redan idag bevakar MR-frågorna och att rapporteringen härom är omfattande.

Med vad ovan anförts avstyrker utskottet motion 2001/02:U351 (kd) yrkande 8.

I samma motion, 2001/02:U351 (kd), framhålls även möjligheten att placera miljöattachéer vid de utlandsmyndigheter där miljöfrågorna är av speciell betydelse (yrkande 9). I Kristdemokraternas motioner 2001/02:MJ520 (kd) yrkande 30 och 2001/02:MJ523 (kd) yrkande 15 betonas också vikten av skoglig kompetens och resurser vid svenska beskickningar utomlands.

Utskottet konstaterar att utrikesförvaltningens verksamhet på miljöområdet är omfattande och att miljöfrågorna spelar en framträdande roll i bl.a. EU-samarbetet. Utskottet har inhämtat att flera ambassader i Asien, Latinamerika och Afrika redan i dag har utsänd personal med särskilt ansvar för miljö- och naturbruk. Även de svenska biståndsinsatserna syftar till en hållbar utveckling, och svenska beskickningar deltar aktivt i marknadsföring av svensk miljöteknik.

I sammanhanget finns också skäl att uppmärksamma de omvärldsanalyser som gjorts och den verksamhet som över åren bedrivits på området av Sveriges tekniska attachéer, vars verksamhet, inklusive den egna kontoren i Washington, Los Angeles och Tokyo, sedan den 1 januari 2001 har integrerats in i den nya statliga myndigheten Institutet för tillväxtpolitiska studier (ITPS).

Utskottet kan därför konstatera att det som motionärerna efterfrågar redan görs, om än i andra organisatoriska former än vad som föreslås i motionen.

Enligt utskottets uppfattning kan motionerna 2001/02:MJ520 (kd) yrkande 30 och 2001/02:MJ523 (kd) yrkande 15 besvaras med det anförda. Motion 2001/02:U351 (kd) yrkande 9 bör enligt utskottets mening avstyrkas.

Medföljarfrågor

De ekonomiska förhållandena för medföljare till UD-anställda i utrikestjänst tas upp i den enskilda motionen 2001/02:K234 (kd), vari begärs åtgärder så att ställningen för denna grupp förstärks i olika avseenden, bl.a. när det gäller pensionsvillkor. Motionären pekar också på den otrygghet det innebär, t.ex. i samband med skilsmässa, att vara ekonomiskt beroende av en annan person.

Också i den enskilda motionen 2001/02:K403 (m) framförs förslag rörande villkoren för medföljare inom utrikesförvaltningen. I yrkande 6 framhålls att det krävs samlade åtgärder för att förbättra villkoren för medföljare inom utrikesförvaltningen.

Samma motion, 2001/02:K403 (m), går även in på enskilda aspekter beträffande medföljarnas situation. Sålunda föreslås i yrkande 1 att regeringen verkar för att antalet bilaterala avtal om arbetstillstånd för UD-medföljare utökas. I yrkande 2 begärs att regeringen verkar för en ökad jämställdhet i arbetet för bättre villkor för UD-medföljare. Motionären begär i yrkande 3 att UD-medföljare skall få rätt att kvarstå i det s.k. SGI-systemet i minst tolv år. I yrkande 4 krävs att UD-medföljare skall få rätt att kvarstå i a-kassan under hela den tid som respektive make eller motsvarande tjänstgör utomlands. I yrkande 5 föreslås att de medföljande barnen bör likställas med andra svenska

ungdomar när det gäller socialt skyddsnät, högre utbildning, körkort, ID-handlingar m.m.

Utskottet kan inledningsvis konstatera att de medföljandes situation ur flera perspektiv är problematisk och följer därför de ansträngningar som görs för att förbättra förhållandena. Utskottet har från Utrikesdepartementet men även från annat håll fått information som bekräftar de svårigheter som råder för denna grupp.

Utskottet har noterat att pensionsfrågan är en av de viktigaste och svåraste medföljarfrågorna. Utrikesdepartementet betalar en pensionspremie till medföljarna varje utlandsmånad som en kompensation för lågt pensionsutfall. Pensionskompensationen är dock inte heltäckande utan måste vanligtvis kompletteras med privata försäkringar.

För att hjälpa medföljarna att förbli attraktiva på arbetsmarknaden lämnas bidrag till kompetensutveckling och därutöver anordnas bl.a. seminarier för medföljare. Ett informellt medföljarnätverk, Utrikes Marknadstjänster, UDM, har startats för att ytterligare förbättra arbetsmöjligheterna för medföljare. Utrikesdepartementet har en tjänsteman som samordnar de frågor som rör medföljargruppen, i nära samarbete med medföljarföreningen, SAK och även på utlandsmyndigheterna finns kontaktpersoner för medföljarfrågor.

Beträffande arbetstillstånd för medföljare kan utskottet konstatera att Sverige hittills ingått bilaterala avtal om arbetstillstånd för medföljare till tjänstemän vid diplomatisk beskickning, konsulat eller vid internationell organisation med USA, Kanada, Chile och Australien. Svenska medborgare har dessutom rätt att arbeta i EU-länderna samt, genom EES-avtalet, i Norge, Island och Lichtenstein. Uppgifter från Utrikesdepartementet bekräftar att departementet aktivt arbetar för att få fram ytterligare bilaterala avtal, bl.a. med Israel, som förbättrar medföljarnas möjligheter att ta anställning i stationeringslandet.

Även avseende jämställdhetshänsyn i medföljarfrågor har departementet uppmärksammat de problem som föreligger. Statistik från augusti 2001 visar att endast 35 % av de kvinnliga tjänstemännen åtföljs av medföljare medan motsvarande siffra för manliga tjänstemän är 77 %. Utskottet har erfärut att departementet mot bakgrund av dessa siffror internt avser att utreda de orsaker som ligger till grund, i syfte att vidta lämpliga åtgärder.

I fråga om medföljares sjukpenninggrundande inkomst noterar utskottet att Utrikesdepartementet instämmer med motionärerna i att de medföljandes ekonomiska trygghet skulle förbättras avsevärt om de finge stå kvar i det s.k. SGI-systemet, under perioden utomlands.

Avseende arbetslöshetsförsäkring för UD-medföljare, har utskottet inhämtat följande information och förtydligande. Bestämmelsen i arbetslöshetsförsäkringslagen (ALF 16§ p. 7) innebär bl.a. att den tid då den medföljande UD-maken varit bosatt utomlands skall betraktas som överhoppningsbar under förutsättning att vissa villkor är uppfyllda. Enligt SFS 2000:1460 17 § a, som gäller fr.o.m. februari 2001, får emellertid den överhoppningsbara tiden bara omfatta sju år i sträck. Utrikesdepartementet ser tidsbegränsningen

som ett problem mot bakgrund av att departementet av bl.a. besparingsskäl förlängt stationeringsperioderna till att vara upp till tio år. Det innebär att vissa medföljare kommer att vara utomlands i åtta till tio år i sträck, varvid de förlorar sin möjlighet till a-kassa vid återkomsten till Sverige. Även i fråga om de medföljande barnens situation och rättigheter tillstår Utrikesdepartementet att det förekommer flera problem, som man i samarbete med andra ansvariga myndigheter försöker åtgärda.

De problem rörande de medföljandes situation som tas upp i motionerna är angelägna inte minst med tanke på de berörda, men också från mera allmänna utgångspunkter eftersom de långsiktigt har betydelse för utrikesförvaltningens personalförsörjning och därmed för hur Sverige kommer att representeras och uppfattas i utlandet.

Mot denna bakgrund förutsätter utskottet att Utrikesdepartementet och andra berörda myndigheter fortsätter sina ansträngningar att finna lösningar till de problem som drabbar medföljare inklusive barn. Utskottet avser även fortsättningsvis, bl.a. inom ramen för sin verksamhet med uppföljning och utvärdering, att följa utvecklingen i dessa frågor.

Utskottet vill i denna del avslutningsvis påpeka, att även om motionerna fokuserar på förhållandena för diplomatisk personal är det angeläget att motsvarande problem också uppmärksammas vad avser andra kategorier utsänd personal.

Med vad ovan anförts anser utskottet att motionerna 2001/02:K234 (kd) och 2001/02:K403 (m), yrkandena 1–6 kan besvaras.

Stockholm den 25 oktober 2001

På utrikesutskottets vägnar

Viola Furubjelke

Följande ledamöter har deltagit i beslutet: Viola Furubjelke (s), Sören Lekberg (s), Berndt Ekholm (s), Lars Ohly (v), Holger Gustafsson (kd), Bertil Persson (m), Carina Hägg (s), Agneta Brendt (s), Marianne Jönsson (s), Murad Artin (v), Sten Tolgfors (m), Marianne Samuelsson (mp), Marianne Andersson (c), Karl-Göran Biörsmark (fp), Karin Enström (m), Hans Hjortzberg-Nordlund (m) och Rosita Runegrund (kd).

Avvikande meningar

Medel för bibehållande av vissa utlandsmyndigheter

Bertil Persson, Sten Tolgfors, Karin Enström, Hans Hjortzberg-Nordlund, (alla m), Holger Gustafsson, Rosita Runegrund (båda kd), Marianne Andersson (c) och Karl-Göran Biörsmark (fp) anför:

Sverige behöver mer än någonsin den möjlighet till dialog och kontaktytor som utlandsmyndigheter innebär i en alltmer globaliserad värld. Sverige bör därför vara representerat i länder som är av central betydelse för svenska utrikes- eller säkerhetspolitiska intressen, som är viktiga för svenskt näringsliv, som är partner i utvecklingssamarbetet eller som är av stor regional betydelse.

Under det svenska EU-ordförandeskapet fattade regeringen beslut om att lägga ned ambassaderna i Beirut, Lima, Tunis och vid Heliga Stolen. Det vore olyckligt om Sverige på detta sätt begränsar sina kontaktytor mot omvärlden. Mot denna bakgrund anser utskottet att tillräckliga resurser bör avsättas för att möjliggöra fortsatt diplomatisk närvaro i Beirut, Lima, Tunis och vid Heliga Stolen. Detta bör med bifall till motion 2001/02:K302 (m, kd, c, fp) yrkande 2 ges regeringen till känna.

Principer för utrikesrepresentationen

Bertil Persson, Sten Tolgfors, Karin Enström, Hans Hjortzberg-Nordlund (alla m), Holger Gustafsson, Rosita Runegrund (båda kd), Marianne Andersson (c) och Karl-Göran Biörsmark (fp) anför:

I dag har Sverige ökade förpliktelser i Europa, men detta innebär inte att svenska åtaganden i Afrika, Asien, Mellanöstern och Latinamerika minskar. Tvärtom behöver Sverige mer än någonsin den möjlighet till dialog och kontaktytor som en utlandsmyndighet innebär i en alltmer globaliserad värld.

I februari år 2001 utlovade Utrikesdepartementet att genomföra en översyn i samråd med riksdagen om vilka principer som skall gälla för utrikesrepresentationen. En sådan översyn skulle äga rum innan det blev aktuellt att fatta beslut om eventuella ambassadnedläggningar. Trots detta löfte fattade regeringen under det svenska EU-ordförandeskapet beslut om att stänga utlandsmyndigheterna i Libanon, Peru, Tunisien och Vatikanen. Detta beslut fattades av budgetskäl och utan att en noggrann prövning gjorts i samråd med riksdagen och andra berörda.

Det är viktigt att Sverige är representerat i länder som är av central betydelse för svenska utrikespolitiska intressen. Regeringen bör nu genomföra en grundlig utredning om vilka principer som skall gälla för den svenska utrikesrepresentationen samt tillämpningen av dessa och återkomma till riksdagen för överläggningar om och fastställande av principerna.

Med tillstyrkande av motion 2001/02:K302 (m, kd, c, fp) yrkande 3 anser utskottet att det ovan anförda bör ges regeringen till känna.

MR-attachéer vid utlandsmyndigheterna

Holger Gustafsson och Rosita Runegrand (båda kd) anför:

Det är av största vikt att främjandet av de mänskliga rättigheterna genomsyrar hela den utrikespolitiska verksamheten. Därför räcker det inte med handlingsprogram, utan det krävs därutöver aktivt handlande från utlandsmyndigheternas sida. Inom det militära och säkerhetspolitiska området har man på vissa strategiskt valda ambassader placerat militärattachéer för att främja viktiga säkerhetspolitiska relationer med andra stater samt för att följa utvecklingen på plats i viktiga regioner. På ett liknande sätt bör Sverige även ha MR-attachéer utplacerade på viktiga och strategiskt valda ambassader, dvs. där det anses som särskilt nödvändigt för att följa utvecklingen i frågor rörande de mänskliga rättigheterna. Detta skulle främja bevakningen i specifika regioner samt underlätta samarbetet med svenska internationella företag och svenska frivilligorganisationer på plats, liksom samarbetet och koordineringen med internationella organ och organisationer.

Mot bakgrund av det anförda och med anledning av motion 2001/02:U351 (kd) yrkande 8 anser utskottet att regeringen bör utreda förutsättningarna för att utse MR-attachéer. Detta bör ges regeringen till känna. Därmed tillstyrks motion 2001/02:U351 (kd) yrkande 8.

Miljöattachéer vid utlandsmyndigheterna

Holger Gustafsson och Rosita Runegrand (båda kd) anför:

Enligt utskottets uppfattning är det av central betydelse att förbättra den svenska utrikesförvaltningens bevakning, kompetens och externa samarbetsmöjligheter vad avser globala miljöfrågor. Sverige bör därför ha miljöattachéer utplacerade på viktiga och strategiskt valda ambassader, dvs. där det anses som särskilt nödvändigt för att följa utvecklingen i frågor rörande miljöfrågorna. Detta är särskilt viktigt i ofta utsatta naturkatastrofområden, exempelvis i regioner där miljöförstörelsen är särskilt påtaglig eller där stora internationella insatser görs för miljöskydd.

Mot bakgrund av det anförda och med anledning av motion 2001/02:U351 (kd) yrkande 9 anser utskottet att regeringen bör utreda förutsättningarna för att utse miljöattachéer. Detta bör ges regeringen till känna. Därmed tillstyrks motion 2001/02:U351 (kd) yrkande 9.

Särskilt yttrande

Principer för utrikesrepresentationen

Lars Ohly och Murad Artin (båda v) anför:

Sverige har i årtionden åtnjutit ett högt anseende i tredje världen. I världens fattiga länder har Sveriges internationella agerande åtnjutit respekt. Till viss del har detta berott på att Sverige haft omfattande internationella kontakter i många länder – inte minst i tredje världen.

Regeringen lade emellertid förra året ned tre ambassader i strategiskt viktiga länder i tredje världen – Peru, Tunisien och Libanon. Vänsterpartiet riktade kritik mot dessa åtgärder. Vi hyste i samband med Sveriges inträde i EU starka farhågor för att Sveriges utrikespolitik skulle bli starkt eurocentristisk. Dessa farhågor har i långa stycken besannats. Så har exempelvis Sveriges representation i Bryssel vuxit kraftigt på bekostnad av vårt lands representation i tredje världen. Vänsterpartiet anser att bristen på balans mellan EU-länderna och världens fattiga länder när det gäller Sveriges utrikesrepresentation måste justeras.

Innehållsförteckning

Till konstitutionsutskottet.....	1
Bakgrund.....	1
Utskottet.....	2
Anslagsrelaterade frågor.....	2
Principer för Sveriges representation utomlands, dess organisation, m.m.	3
Ambassadernas verksamhet	6
Medföljarfrågor	7
Avvikande meningar.....	10
Medel för bibehållande av vissa utlandsmyndigheter	10
Principer för utrikesrepresentationen	10
MR-attachéer vid utlandsmyndigheterna	11
Miljöattachéer vid utlandsmyndigheterna	11
Särskilt yttrande	12
Principer för utrikesrepresentationen	12
Innehållsförteckning.....	13